

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ТА ЗАРУБІЖНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Турук Н. В.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Шаніро В. С.

к.ю.н., ст. викладач кафедри АГПФЕБ, Сумський державний університет

Банкрутство є складним процесом, який можна охарактеризувати з різних сторін – юридичної, управлінської, організаційної, фінансової тощо. Поняття та передумови такого явища, як банкрутство, визначені на законодавчому рівні, а саме регламентовані ч. 2 ст. 290 Господарського кодексу України [1] та Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон) [2].

Необхідно зазначити, що поняття «банкрутство» не тільки закріплено на законодавчому рівні, а також досліджено й на доктринальному, зокрема, у працях таких вчених, як О.Я. Базилінська, В.О. Подольська, В.В. Капустін та ін. Так, О.Я. Базилінська визначає банкрутство (Bankruptcy) як неспроможність підприємства платити за своїми борговими зобов'язаннями та виконувати зобов'язання перед бюджетом [3, с. 200]. У свою чергу, В.О. Подольська під банкрутством суб'єкта господарювання розуміє його нездатність фінансувати поточну операційну діяльність і погасити термінові зобов'язання [4, с. 200]. В.В. Капустін зазначає, що банкрутство як юридично визнаний у встановленому порядку фінансовий стан суб'єкта підприємницької діяльності, що зумовлений негативними результатами його господарювання та виключає можливість відновлення платоспроможності [5, с. 167].

Суб'єктами банкрутства можуть бути юридичні особи, які зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності в органах державної реєстрації України, та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності [6, с. 205].

На сьогоднішній день підприємства стикаються як із зовнішніми, так із внутрішніми факторами виникнення неплатоспроможності. Внутрішні фактори, що впливають на результати діяльності підприємства, тісно пов'язані з його операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю. У свою чергу, до зовнішніх факторів кризового розвитку необхідно віднести такі, як: 1) соціально-економічні фактори загального розвитку країни; 2) ринкові фактори; 3) інші зовнішні фактори [7, с. 52].

Законодавством передбачено два види позасудових процедур, які можуть провадитися з метою запобігання банкрутству: фінансова допомога і відновлення платоспроможності боржника (досудова санація). У разі надання боржнику фінансової допомоги він бере на себе відповідні зобов'язання перед особами, які надали таку допомогу, в порядку, встановленому законом [2]. Основними ознаками, що відрізняють процедуру досудової санації від санації, що проводиться в межах судової процедури банкрутства, є: час здійснення санаційних заходів – до чи після порушення провадження у справі про банкрутство боржника; відмінність у застосуванні санаційних заходів.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що дослідження питання щодо заходів запобігання банкрутства потребує аналізу не тільки норм чинного національного законодавства, а також й врахування міжнародного досвіду в контексті

регулювання банкрутства підприємств. Так, за Законом про банкрутство у США для того, щоб боржник вирішив свої фінансові труднощі самостійно, йому дозволяється продовжувати ведення комерційної діяльності (навіть якщо компанія знаходиться у стані неплатоспроможності або якщо її статутний капітал зменшився на визначену суму). В Австралії процедура банкрутства застосовується тільки до фізичних осіб, а для неспроможних організацій – тільки процедура зовнішнього управління або ліквідації. Оголошення суб'єкта банкрутом може здійснюватися як самостійно, так і кредитором [8, с. 37]. У Канаді поширеною альтернативою є укладання договору між кредитором і боржником про погашення останнім частини боргу («Угоди про погашення боргу») протягом встановленого сторонами терміну, за умови повного списання заборгованості. У випадку, коли протягом 45 днів кредитор не приймає угоди, то починається процедура банкрутства.

У Німеччині діє закон, прийнятий у 1994 р., що вступив у дію 1999 р., за яким протягом 21 дня боржник повинен відновити свою платоспроможність. У випадку, якщо протягом даного періоду підприємство не стане платоспроможним, то зобов'язане подати заяву до суду про банкрутство, а в іншому випадку почнеться кримінальне переслідування [9].

Прийнятий Закон Республіки Білорусь «Про економічну неспроможність (банкрутство)» від 13 липня 2012 року безпосередньо є одним з головних нормативно-правових актів регулювання господарських відносин у сфері банкрутства Республіки Білорусь. Законодавчо визначено можливість фінансової допомоги боржнику, а також надання боржнику досудової фінансової допомоги за рахунок коштів республіканського бюджету [10].

На нашу думку, беручи до уваги зарубіжний досвід щодо правового регулювання банкрутства та застосування заходів для відновлення платоспроможності боржника, необхідним є закріплення поняття «заходів щодо запобігання банкрутства боржника» на законодавчому рівні, що могло б у подальшому сприяти унеможливленню порушення порядку відновлення платоспроможності підприємства як боржником, так і кредитором. Наприклад, О.О. Степанов формулює визначення господарсько-правових засобів попередження банкрутства як юридичних засобів, які спрямовані на недопущення винесення господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом та про відкриття ліквідаційної процедури [11, с. 147]. При цьому пропонуємо доповнити дане визначення: «за умови повного відновлення платоспроможності боржника та можливості ведення подальшої господарської діяльності».

Вважаємо, що нагальною є необхідність у формуванні правового середовища, яке забезпечить ефективний захист кредиторів та власників (інвесторів) від ризиків банкрутства контрагента (створення суб'єктами господарювання спеціального фонду на випадок банкрутства).

Чинна редакція Закону передбачає лише поняття «досудова санація» без конкретизації дій такої стадії процесу, що потребує вдосконалення правових норм для встановлення способів та засобів відновлення платоспроможності боржника.

Відповідно до Постанови Пленуму Вищого господарського суду «Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство» план досудової санації повинен містити строк процедури досудової санації, який не може перевищувати 12 місяців з дня затвердження судом цього плану. При цьому вважаємо доцільним закріплення на законодавчому рівні не єдиного строку для відновлення платоспроможності

боржника, а встановлення строків досудової санації в залежності від виду підприємства та характеру виробництва.

Також до проблем, які виявленні при правовому регулюванні процедури досудової санації є відсутність нормативного акту, який визначав би умови та порядок проведення досудової санації підприємств, які не належать до держаних. Необхідність вдосконалення національного законодавства щодо відновлення платоспроможності боржника з кожним роком набуває більшої актуальності, що пов'язане з підвищенням рівня банкрутств підприємств в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 р. // Відомості Верховної Ради. – № 31. – Ст. 440.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / О.Я. Базилінська. – К. : ЦУЛ, 2009. – 328 с.
4. Подольська В.О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
5. Капустін В.В. Банкрутство: генезис, сутність і поняття в умовах сьогодення / В.В. Брінь // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-2. – С. 165-168.
6. Пономаренко В.В. Визнання підприємства банкрутом / В.В. Пономаренко, Л.В. Перевалова // Студентські конференції: Економічні та правові аспекти розвитку підприємств. – НТУ «ХПІ». – 2014. – С. 15-216.
7. Виговська В.В. Малий бізнес України: сучасний стан і тенденції розвитку / В.В. Виговська // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №1. – С. 59-64.
8. Цар О. Світовий досвід оздоровлення неплатоспроможності підприємств та можливості застосування в Україні / О. Цар // Галицький економічний вісник. – 2013. – №2 (41). – С. 34-42.
9. Insolvencies in Europe 2011/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Archiv/Insolvenzen_Europa/2011-12/Insolvencies_in_Europe_2011-12.pdf.
10. Об экономической несостоятельности (банкротстве) : Закон Республики Беларусь от 13.07.2012 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://belarus.ahk.de/fileadmin/ahk_belarus/Dokumente/Rechtsakte/Gesetz_Nr._415-Z_vom_13_07_2012.pdf.
11. Степанов О.О. Господарсько-правові засоби попередження банкрутства : дис ... канд. юрид. Наук : 12.00.04 / О.О. Степанов. – НАН України, Ін-т екон.-прав. дослід. – Донецьк, 2006. – 249 с.